İDEAL ÖĞRETMEN

Eğitimde İdeal İnsan ve Millilik Arayışları

Editörler:
Prof. Dr. Ali Fuat ARICI - Prof. Dr. Mustafa BAŞARAN
Doç. Dr. Yusuf GÜNAYDIN

Yazarlar:
Prof. Dr. Ali Fuat ARICI
Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN
Prof. Dr. Baykal BİÇER
Prof. Dr. Erol DURAN
Prof. Dr. H. Haluk ERDEM
Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU
Prof. Dr. Musa YILDIZ
Prof. Dr. Mustafa BAŞARAN
Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ
Doç. Dr. Ahmet KESGİN
Doç. Dr. Bayram ARICI
Doç. Dr. Celile EREN ÖKTEN
Doç. Dr. Esra KARAKUŞ TAYŞİ
Doç. Dr. Hayrullah KAHYA
Doç. Dr. Hüseyin AYDOĞDU
Doç. Dr. Kemal BAKIR
Doç. Dr. Neslihan KARAKUŞ
Doç. Dr. Nurgül KARAYAZI
Doç. Dr. Talat AYTAN
Doç. Dr. Üyesi Banu ÖZDEMİR
Doç. Dr. Yasin Mahmut YAKAR
Doç. Dr. Yusuf GÜNAYDIN
Doç. Dr. Zafer YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Cevdet ŞANLI
Dr. Öğr. Üyesi Murat BARTAN
Dr. Öğr. Üyesi Yakup TOPAL
Arş. Gör. Şeyma ÖZDİL
Bilim Uzmanı Gökhan GÜNEŞ

Ankara, 2022

Scanned with CamScanner

İDEAL ÖĞRETMEN
Eğitimde İdeal İnsan ve Millilik Arayışları

Editörler:

Prof. Dr. Ali Fuat ARICI - Prof. Dr. Mustafa BAŞARAN
Doç. Dr. Yusuf GÜNAYDIN

ISBN
978-625-8420-83-8

© Copyright 2022, Eğiten Kitap Yayıncılık Org. Tic. Ltd. Şti.
Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Eğiten Kitap Yayın Organizasyon Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri fotokopi yoluyla, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Kitabın içeriğinden ve görsellerinden bölüm yazarları sorumludur.

Genel Yayın Koordinatörü,	Özgür DOĞAN
Genel Yayın Yönetmeni,	Aydın TEKİN
Grafik Tasarım,	Eğiten Kitap Dizgi Birimi
Baskı,	Eğiten Matbaacılık
Ankara,	2022
Yayınevi Sertifika No,	47083
Matbaa Sertifika No,	47083

Eğiten Kitap
Zübeyde Hn. Mah. Süzgün Sokak No: 7 İskitler- Altındağ • Ankara
T: 0312 433 08 93 (pbx) • F: 0312 433 07 92
www.egitenkitap.com • egitenkitap@gmail.com

Scanned with CamScanner

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ VII

Bölüm 1

İDEAL ÖĞRETMEN ARAYIŞLARI KAPSAMINDA BİR ROL MODEL: DEDE KORKUT 1

Hayrullah KAHYA

Bölüm 2

HEM DOĞU'NUN HEM DE BATI'NIN İDEAL ÖĞRETMENİ: FÂRÂBÎ 15

Hüseyin AYDOĞDU

Bölüm 3

TEFEKKÜRE ADANMIŞ BİR ÖMÜR: İBN SİNA 41

Ahmet KESGİN

Bölüm 4

ÖĞRENMEYE VE ÖĞRETMEYE ADANMIŞ BİR HAYAT: GAZÂLÎ 61

Zafer YILMAZ

Bölüm 5

"HOCA" AHMED YESEVİ 75

Prof. Dr. Musa YILDIZ

Bölüm 6

İSLAMİ AHLAK GELENEĞİNDEN ALPEREN BİR EĞİTİMCİ: AHİ EVRAN-I VELİ 85

Ayfer ŞAHİN

Bölüm 7

MUKADDİME'DE (ÖNSÖZ) ÖĞRETMEN: İBN HALDUN 99

Baykal BİÇER

Bölüm 8

İDEALİST BİR HANIM MUALLİM: AYŞE SIDIKA HANIM 111

Mustafa GÜNDÜZ

Scanned with CamScanner

Bölüm 9

İDEAL BİR EĞİTİMCİ: SATI BEY 125

Prof. Dr. Erol DURAN

Şeyma ÖZDİL

Bölüm 10

MUALLİMLER MUALLİMİ: MUALLİM CEVDET 141

Yasin Mahmut YAKAR

Bölüm 11

HİKMET YOLUNDA BİR HALK ÖĞRETMENİ: HÂCE-İ EVVEL AHMED MİDHAT EFENDİ 153

Kemal BAKIR

Bölüm 12

HAYAT BOYU ÂMİL VE ÂLİM OLABİLMEK: CELAL HOCA CELALETTİN ÖKTEN 169

Celile ÖKTEN

Bölüm 13

TÜRKLÜK BİLİMİNİN ULU ÇINARI: ORD. PROF. DR. MEHMET FUAD KÖPRÜLÜ (1890-1966) 183

İhsan KALENDEROĞLU

Bölüm 14

"ÂSIM'IN NESLİ"NDEN MUALLİM MÂHİR İZ 195

Nurgül KARAYAZI

Bölüm 15

NURETTİN TOPÇU YAHUT İDEALLER DOĞURAN BİR ÖĞRETMEN 209

Ali Fuat ARICI

Bölüm 16

IŞIKLI PENCEREDE İDEALİST BİR ÖĞRETMEN: HALİDE NUSRET ZORLUTUNA 223

Banu ÖZDEMİR

Scanned with CamScanner

Bölüm 17

İDEAL BİR EĞİTİMCİ: S. AHMET ARVASİ 237

Yusuf GÜNAYDIN

Bölüm 18

İLİMLE GEÇEN BİR ÖMÜR: SAMİHA AYVERDİ 251

Esra KARAKUŞ TAYŞİ

Bölüm 19

ŞAİR, YAZAR, ÖĞRETMEN ORHAN ŞAİK GÖKYAY 265

Bayram ARICI

Bölüm 20

ASRA BEDEL BİR ÖMÜR: NECMETTİN HACIEMİNOĞLU 277

Cevdet ŞANLI

Bölüm 21

"BAYRAĞI YÜKSEĞE KALDIRAN ADAM": AHMET KABAKLI 291

Neslihan KARAKUŞ

Bölüm 22

HALKINI EĞİTİM YOLUYLA ÖZGÜRLEŞTİREN LİDER: ALİYA İZZETBEGOVİÇ 303

H. Haluk ERDEM

Bölüm 23

EĞİTİMDE ANLAM ARAYIŞI İÇİNDE GEÇEN BİR ÖMÜR: NECMETTİN TOZLU

Yakup TOPAL 313

Bölüm 24

HİKMET AHENK VE ÖĞRETMEN: MUSTAFA KUTLU ..323

Talat AYTAN - Gökhan GÜNEŞ

Scanned with CamScanner

Bölüm 25

İMAM-HATİP OKULLARINDA MESLEK DERSLERİ ÖĞRETMENİ OLMAK İMAM HATİBE ADANMIŞ HAYAT: ABDULLAH BAŞARAN 335

Mustafa BAŞARAN

Bölüm 26

ÖĞRETMENİMDEN MÜDÜR AMCA'YA: MEHMET ERBAŞ 351

Murat BARTAN

Scanned with CamScanner

ÖN SÖZ

İdeal öğretmen başlıklı bu eserin içeriğine bakıldığında Türk milletinin manevi yönünü geliştirmiş ancak günümüzden yüzyıllar önce yaşamış ve herhangi bir pedagoji eğitimi almamış öğretmenlerin isimleri görülecek, akla gelecek ilk eleştiri, "devrin çok değiştiği" olacaktır. Hele de bütün dünyayı etkileyen bir salgın sonrası tecrübe edilen ve "alışılan" uzaktan eğitim sonrası bırakın "ideal öğretmen kimdir?" sorusunun cevabını aramak "gerçek bir öğretmene ihtiyaç var mıdır?" sorusu tartışılır olmuştur. Bir öğretmenin yüz yüze eğitimle kazandıracağı bilgiler, paket programlarla/ders videolarıyla/canlı derslerle hem daha ucuza hem öğrenci kendi evindeyken hem de bir sayı sınırı olmaksızın istenen sayıda öğrenciye kolayca ulaştırılmaktadır. Hatta yapay zekâya sahip makinalar öğrencinin isteği/ihtiyacı doğrultusunda eğitim içeriğini düzenlemekte ve sunabilmektedir.

"Gerçekten, gerçek bir öğretmene ihtiyaç var mıdır?" sorusunun cevabı şu soruda gizlidir: İnsanlar hangi amaçla eğitilmelidir/eğitiliyor?

Israrla gündeme getirilmeyen, dikkatlerden kaçırılan asıl soru budur. Maalesef bu soru üzerinde hiç düşünülmemektedir. Eğitime taraf çoğu kişi, eğitim yöneticilerimiz, öğretmenlerimiz, velilerimiz veya öğrencilerimiz, bilinçli veya bilinçsiz olarak eğitimin, "iyi bir meslek ve iş sahibi olmak için" verilmesi gerektiğine inanmaktadır. Yapılan hemen tüm eğitim uygulamaları bireyi bir üst eğitim kurumuna hazırlamak için yapılmakta, nihayet üniversitede de bireye bir -işi- nasıl yapacağı öğretilmektedir. Oysa bu inanç, eğitimin asıl hedefinin aslında "kolaylıkla yönetilebilir insan yetiştirmek" olduğu sonucunu doğurmaktadır. Keza meslekte veya işinde en iyi insan, üst yönetimin beklentilerine en iyi cevap verebilen insandır. Eğitimin amacının eğitilmiş insan (eğilmiş, entegre edileceği sisteme uygun hâle getirilmiş, sorulacak sorulara istenen cevabı verebilen, kolayca yönetilebilecek) yetiştirmek değil "arif insan" (önüne çıka(rıla)n yollardan hangisinin doğru yol olduğunu tespit eden) ye-

Scanned with CamScanner

tiştirmek olduğuna inanıyoruz. Atalar sözüdür: "Arife tarif gerekmez." O, kendi yolunu bulur.

Arif insan yetiştirmek için mutlaka bir öğretmene ihtiyaç vardır. Ariflik kişiden kişiye geçer. Kitaptan veya ekrandan geçen bir yetkinlik değildir. Diğer taraftan Ariflik ancak kişide tecelli eder. Kitapta veya filmde ariflik tecelli etmez. Hiç kimse kitap okuyarak veya film izleyerek duvar ustası, doktor veya pilot olamaz. Ancak bir ustanın yanında bu beceriyi kazanır ve ileride ilk kez karşılaşsa bile bir problemi çözmek için en doğru yolu bulabilir. İyi (kâmil/olgun) insanı ancak iyi bir insan yetiştirir. Tarih boyunca kâmil insanların hocalarıyla anılması da bu sebeptendir. Diğer taraftan sadece bilgisi ve becerisi olanların topluma kendilerinden beklenen faydayı sunmadığı gibi topluma en büyük zararları da çoğu kez bu bilgi sahiplerinin verdiği de bir vakıadır. İnsanyaşamaz şehirleri, estetikten uzak, hiçbir mesaj taşımayan, kültürümüzü yansıtmayan, değerlerimizle örtüşmeyen bu şehirleri ve evleri alanında çok iyi yetişmiş mimarların ve mühendislerin tasarladığı bir gerçektir. Aynı şekilde çok yetenekli, üstün bilgi ve becerilerle donanmış askerî pilotların dünyanın birçok bölgesinde silahsız masumları vurduğu da görülmektedir. Yüksek akademik başarıya sahip, çok zor sınavları başarmış hâkimlerin verdiği kararlar çoğu kere ne müştekiyi ne de sanığı memnun etmekte, verilen kararların isabetsizliği toplumun gündemini meşgul etmektedir. Buradan hangi bilgi ve becerinin öğretileceği kadar bu bilgi ve becerinin kim tarafından verileceği de önemlidir sonucuna ulaşılabilir.

Eğer "eğitimin amacı arif kişi yetiştirmektir"'de fikir birliğine ulaştıysak; temel ihtiyacın arifliği taşımak, geliştirmek ve aktarmak olduğunu düşünüyorsak elinizdeki kitap bu ihtiyacın karşılanmasına bir nebze de olsa hizmet edecektir de diyebiliriz. Aslında bu ihtiyacın ilk insandan bugüne hiç değişmediği ve kıyamete kadar da değişmeyeceği de söylenebilir. İhtiyaçlar değişmez; değişen bu ihtiyaçların hangi araçlarla nasıl karşılanacağıdır. İhtiyaçların karşılanmasında kullanılan ilkeler de değişmez; değişen bu ilkelere

Scanned with CamScanner

uygun işlemler sırasında kişisel farklardan kaynaklanan tekniklerdir. Örneğin bir yerden bir yere gitmek ihtiyaçtır. İlk insandan günümüze bu ihtiyaç hiç değişmemiştir. Değişen, bu ihtiyacı gidermek için kullanılan araçlardır. Önce ayaklarla sonra atlarla ... günümüzde jet motorlu uçaklarla... Ulaşım ihtiyacının ilkeleri de değişmemiştir. Kurallara uygun hareket et, insana zarar verme, hayırlı bir iş için hareket et vb. Bu kitapta idealize edilen öğretmenlerimiz; farklı çağlarda yaşamış, farklı amaçları, farklı teknikleri hatta eğitime ilişkin farklı fikirleri olan öğretmenlerdir. Ancak eğitim için kullandıkları araçları ve söylemleri farklı olsa da ilkeleri ve amaçları aynıdır.

İdealimizdeki öğretmenlerin tümünün ortak vasfı sorumluluk ve adanmışlıktır.

Nasıl ki iyi bir doktor olmanın ilk şartı mesleği/sanatı iyi bir doktordan öğrenmekse iyi/ideal bir öğretmen olmanın yolunun ancak iyi bir öğretmenle karşılaşmak olduğunu düşünüyoruz. *Öğretmenlik ancak model alınarak öğrenilebilecek bir meslektir.* Bu kitap, hem mesleği icra eden öğretmenlerimiz hem de öğretmen adaylarımız için model alabilecekleri öğretmenleri dikkatlerine sunmak için yazılmıştır. Medeniyetimizin kuruluşundan bugüne, bu millî medeniyete sadakatle bağlı, bu medeniyeti kuran, geliştiren veya içselleştirip sunan öğretmenlerimizden bir seçki yapılmıştır. Haddizatında edebiyat veya tarih çevrelerince incelenen çoğu münevver, bu kitapta eğitimci rolüyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Çoğu ilk kez dikkatlere sunulan bu bilgileri derleyen veya büyük çabalar harcayarak keşfeden tüm yazarlarımıza şükranlarımızı sunarız.

Bir milletin var kalması, gelişip güçlenmesi ancak eğitimle mümkündür; genç zihinleri işgalden ancak millî öğretmenler korur ve kurtarır diyen tüm öğretmenlerimize faydalı olması dileğiyle...

Editörler

Scanned with CamScanner